

Rapport
Commissie
seksueel misbruik
in kerkelijke relaties (CSM)

**Synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken
Deventer 2023**

Inhoudsopgave

1.	Veilige kerk	3
2.	Verslag van werkzaamheden	3
	2a. Het Meldpunt	3
	2b. Klachtenregeling	3
	2c. Gemeentebegeleiders	4
	2d. Samenwerkingsverband	4
	2e. Preventie, veiligheid en aanstelling	4
	2f. Gevolgen eenwording	5
	2g. Advisering kleinere kerken (en toerusting)	5
3.	Nieuwe opdracht	6
4.	Financiën	6
	Bijlagen	7
	Bijlage 1: Opdracht GS/LV Goes	7
	Bijlage 2: Voorstel nieuwe opdracht	8
	Bijlage 3: Samenstelling Commissie	8

1. Veilige kerk

Ieder mens heeft behoefte aan veiligheid. Het gevoel veilig te zijn is een basisbehoefte. Dat is heel breed: in het gezin en thuis, in het verkeer, om niet besmet te raken met een virus, etc. Onveiligheid doet erg veel met mensen en is gevolg van de zondeval.

Genadig en wonderlijk is het dat mensen veilig zijn bij God, zelfs met hun zonden en falen. Maar ook met hun moeite en verdriet. De mens schuilt bij God, vindt geborgenheid bij God. Hij is onze rots, onze burcht, ons schild, onze kracht. Bij God is het veilig wonen.

Als de schapen zijn Gods kinderen volkomen veilig bij de Goede Herder, bij Jezus Christus.

Als het bij God en Jezus veilig is, dan moet het ook in de kerk veilig zijn. In de kerk, als het gezin van de hemelse Vader, dienen mensen elkaar veiligheid te bieden.

Helaas is dat niet vanzelfsprekend. Er is misbruik van macht op allerlei mogelijke manieren. Voor een deel uit zich dat in seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag.

Onze missie is om juist rond 'macht' en 'misbruik' de veiligheid in de kerk te bevorderen.

In bijlage 1 leest u de ons gegeven opdracht.

Over het onderwerp machtsmisbruik volgt een aanvullend rapport.

2. Verslag van werkzaamheden

2a. Het Meldpunt

Vanuit de jaarverslagen van het Meldpunt (zie www.meldpuntmisbruik.nl) blijkt dat het bestuur en de medewerkers hun werk goed hebben kunnen doen. Qua personele bezetting was er een aantal grote wijzigingen. Ineke van Dongen en Christien de Ruyter zijn gestopt en opgevolgd door Marianne Bronsveld en Suzanne Lok.

Ds. Harry Offereins is, op voordracht van de commissie, lid geworden van het bestuur en door het bestuur tot voorzitter benoemd.

Binnen het Samenwerkingsverband ontmoeten wij als commissie het bestuur en de medewerkers van het Meldpunt. Hier vindt onderling overleg, afstemming en bezinning plaats.

Vanuit het Meldpunt is er contact en samenwerking met meldpunten van andere kerkgenootschappen.

Uitvloeisel hiervan is de site www.veiligekerkerk.nl. Er is overleg over meer samenwerking, bv. rond preventie en trainingen van vertrouwenspersonen. Tegelijk is het goed dat het Meldpunt een bepaalde zelfstandigheid houdt, o.a. vanwege de goede naam binnen de kerken.

Ds. Frank Schneider is lid van de klankbordgroep bij www.veiligekerkerk.nl.

2b. Klachtenregeling

De commissie heeft een aantal keren overleg gehad met de Werkgroep Toekomstige Kerkorde. Eén van de besprekpunten ging over de klachten- en beroepsregeling. Wie is precies de eigenaar van deze regelingen?

In goede afstemming en in overleg met de voorzitter van de Kernklachtencommissie is binnen het Samenwerkingsverband gesproken over het eigenaarschap van klachten- en beroepsregeling. Dat heeft geresulteerd in de overtuiging dat het Samenwerkingsverband hiervan eigenaar behoort te zijn en die dus ook als enige bevoegd is om regelingen te wijzigen. Het is te omslachtig eventuele wijzigingen via de diverse synodes te laten lopen. Wel is het belangrijk dat de Commissie de eigen synode informeert over eventuele

wijzigingen in de regelingen. We nemen dit in de nieuwe opdracht op.

Binnen het Samenwerkingsverband is er op dit punt overeenstemming. De regelingen gaan bekeken worden, mede in verband met de nieuwe kerkorde en de bijbehorende landelijke regelingen van de Nederlandse Gereformeerde Kerken.

Daarnaast was er overleg over het voorstel van WTK over art. B21 van de Kerkorde en de Landelijke Regeling Klachtrecht Seksueel Misbruik. Ook is er contact geweest over de gedragscode die WTK heeft opgesteld.

2c. Gemeentebegeleiders

Binnen het Samenwerkingsverband zijn nu zeven gemeentebegeleiders beschikbaar. Zij maken geen deel uit van het Meldpunt, maar het Meldpunt legt wel verbinding tussen een hulpvragende kerkenraad en een gemeentebegeleider. In een notitie is vastgelegd wat de positie van de gemeentebegeleider is en wat van hem/haar verwacht kan worden.

De gemeentebegeleiders hebben onderling een vorm van intervisie.

2d. Samenwerkingsverband

Binnen het Samenwerkingsverband vindt overleg, afstemming en bezinning plaats. Deels gaat dat over praktische zaken, deels over inhoudelijke thema's.

Een belangrijk aandachtspunt is de positie van het slachtoffer in een situatie van seksueel misbruik. De dissertatie van Christiane van den Berg-Seiffert ('Ik sta er buiten, maar ik sta wel te kijken'), laat zien dat veel slachtoffers van misbruik in een kerkelijke relatie de kerk verlaten, vaak stilletjes. Het lijkt er in de praktijk op dat daders een sterkere positie hebben dan de slachtoffers. Tijdens een zgn. miniconferentie hebben we bij dit thema stil gestaan. Het is onze overtuiging dat slachtoffers meer centraal moeten komen te staan wanneer zich een situatie voordoet in de gemeente. Een kerkenraad dient voor het slachtoffer op te komen (geen 'blaming the victim') en hem/haar veiligheid te bieden. Betrek diegene bv., als hij/zij dat wil, in het proces dat de kerkenraad doorloopt. Geef het slachtoffer een stem. En denk als kerkenraad na hoe het slachtoffer zich veilig kan voelen in de kerkdienst en in de gemeente. Mogelijk dient een kerkenraad te besluiten de dader de toegang tot het kerkgebouw te ontfangen.

Als Commissie zoeken we naar een vorm en mogelijkheden om het thema van slachtoffer- en daderbeleid in de kerken te leggen. Vanwege onze bezinning op het onderwerp machtsmisbruik zijn we hier nog niet aan toegekomen.

Drie leden van de Commissie nemen deel aan de vergaderingen van het Samenwerkingsverband. Ds. Gerrit Timmermans had tot 1 juni 2023 de rol van voorzitter van het Samenwerkingsverband.

2e. Preventie, veiligheid en aanstelling

Het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag of misbruik is erg belangrijk. Op allerlei manieren en door allerlei instanties en personen wordt daar aan gewerkt. Daarbij is de bewustwording van alles wat rond deze thema's speelt wezenlijk. Bewustwording draagt bij aan preventie. Het werken aan veiligheid in de kerk getuigt van aandacht en zorg voor slachtoffers en is een verplichting om te proberen misbruik te voorkomen.

In oktober 2021 heeft de Commissie een brief aan de kerken gestuurd over veiligheid, aanstelling en VOG (= Verklaring Omtrent Gedrag). Hierin werd o.a. verwezen naar het Stappenplan Veilige Kerk, te vinden op de site van het Meldpunt.

Op initiatief van en in afstemming met de Commissie hebben het SKW (Steunpunt Kerkenwerk) en het Meldpunt gewerkt aan een model aanstellingsbeleid. Hierin is verwerkt hoe een gratis VOG kan worden aangevraagd.

Dit is een nieuwe ontwikkeling. Het is de bedoeling dat Kerkenraden hun verantwoordelijkheid nemen bij de aanstelling van gemeenteleden bij de taken die zij gaan vervullen. Onderdeel is een aanstellingsgesprek,

waarbij de verantwoordelijkheden en de taken van de betrokkene worden besproken. Daarbij wordt nadrukkelijk besproken dat de kerk een veilige plek dient te zijn en welke gedragscode en omgangsregels er gelden. De kerkenraad kan ondertekening van de gedragscode vragen.

De commissie is er voorstander van dat kerkenraden van hun gemeenteleden een VOG vragen, wanneer zij een functie hebben waarbij zij met kwetsbare mensen werken, zoals in pastoraat, diaconaat en jeugdwerk. Een VOG functioneert als onderdeel van een breder veiligheids- en aanstellingsbeleid. Het is belangrijk de mogelijkheid van de gratis VOG voor vrijwilligers aan te vragen te benutten.

De commissie is er ook voorstander van dat betaalde krachten een VOG overleggen, dus ook de predikanten. Laten kerkenraden hier werk van maken. Want een attest is nog iets anders dan een VOG. Niet voor niets is binnen de PKN de vraag gesteld naar de mogelijkheid van een landelijk tuchtregister (een 'kerkelijke VOG') van ambtsdragers.

Binnen de commissie leeft de wens dat kerkenraden maatregelen kunnen nemen tegen daders om het gevoel van veiligheid bij slachtoffers (en eventueel andere gemeenteleden) te borgen. Dit kan in voorkomende gevallen verder gaan dan de kerkordelijke mogelijkheden, bv. een dader de toegang ontzeggen tot het kerkgebouw of een dader een plek proberen te geven in een andere gemeente. Dat laatste uiteraard in grote zorgvuldigheid.

In de contacten met de WTK is hierover kort van gedachten gewisseld. Daarbij begrijpt de commissie dat onze wens indruist tegen de overtuiging dat iedereen welkom is in de kerk. Toch mist de commissie het slachtofferperspectief en lijkt de dader sterker te staan. De commissie heeft geen concrete ideeën voor een vervolg, maar de wens blijft er wel. Want de dissertatie van Christiane van den Berg laat zien dat waar een dader ruimte krijgt, het slachtoffer die ruimte kwijt is.

2f. Gevolgen eenwording

De formele gevolgen van de eenwording van NGK en GKv voor het Samenwerkingsverband en het bestuur van het Meldpunt zijn bij het schrijven van dit rapport nog niet helemaal duidelijk. Mocht de bespreking binnen het Samenwerkingsverband daar aanleiding toe geven dan meldt de commissie dit aan de synode. In elk geval wil het bestuur van het Meldpunt graag twee leden uit de Nederlandse Gereformeerde Kerken in het bestuur om voldoende menskracht te behouden.

Binnen het Samenwerkingsverband functioneert de commissie al als eenheid vanuit de voormalige NGK en GKv.

2g. Advisering kleinere kerken (en toerusting)

Wij hebben als opdracht meegekregen om kleinere kerken aan te bieden hen te adviseren over en eventueel mee te werken aan de aanstelling van vertrouwenspersonen. Hierbij dachten wij aan een regionale samenwerking van kleinere kerken.

NGK-kerken zonder vertrouwenspersoon zijn vanuit de commissie telefonisch benaderd, GKv-kerken zonder vertrouwenspersoon zijn per brief benaderd. In deze brief van september 2021 zijn kerken aangemoedigd om vertrouwenspersonen aan te stellen en is aan kleinere kerken hulp aangeboden.

Op dat laatste hebben wij geen reactie gehad, behalve het verzoek van een classis om hen in meer algemene zin te informeren. Wat ons betreft wordt deze opdracht niet gecontinueerd.

Een enkele keer worden commissieleden gevraagd toerusting of voorlichting te geven. Zo zijn leden op een toerustingsavond in de GKv Assen-Kloosterveen geweest en waren er leden betrokken bij een avond van de studenten van de VGS.

3. Nieuwe opdracht

Afgezien van de bespreking en de besluitvorming rond het onderwerp machtsmisbruik, kan de nieuwe opdracht voor de commissie in hoofdlijnen hetzelfde blijven. De opdrachten om kleinere kerken te adviseren over het aanstellen van vertrouwenspersonen en de gevolgen van de samenvoeging te verwerken vervallen. Toegevoegd dient te worden dat de commissie de synode informeert over eventuele relevante wijzigingen in de klachten- en beroepsregeling. Verder zal de tekst enigszins worden aangepast aan de actuele situatie van de NGK.

Zie bijlage 2: voorstel nieuwe opdracht.

4. Financiën

De financiële positie van het Meldpunt is in de afgelopen jaren sterk verbeterd. Deze verbetering is vrijwel geheel te danken aan de door het Meldpunt ontwikkelde scholingen. Deze scholingen werden in de afgelopen jaren veelal gegeven binnen kerkgenootschappen die niet bij het Meldpunt waren aangesloten. Daarnaast is er sinds eind 2022 ook sprake van aansluiting van nieuwe kerkgenootschappen, die voorzichtig nieuwe baten genereert.

Tegelijk moet gezegd dat de ontwikkelingen rond het interkerkelijke traject 'Veilige Kerk' ook voor hoofdbreken zorgt om te komen tot een goede structuur voor het Meldpunt. Er is daardoor sprake van enige onzekerheid.

Niettemin is de financiële situatie zodanig dat het bestuur van het Meldpunt voorstelt om in de komende jaren in te teren op de reserves. Daarom kan worden vastgehouden aan een quotum van € 0,14 per lid. Uitgaande van een totaal ledental van 143.243 (peildatum medio 2022) is daar een bedrag mee gemoeid van € 20.055,= per jaar.

Het zal niet verbazen dat de commissie SMKR in de afgelopen jaren binnen het verleende budget gebleven is. De corona-periode heeft ons geleerd om misschien nog wat effectiever met tijd en middelen om te gaan. Zowel de commissie als het overkoepelende gremium SSMKR vergadert veel vaker via Teams. De wens blijft wel om tenminste eenmaal per jaar elkaar ook fysiek te ontmoeten. Al met al heeft dat gevolgen voor onze begroting.

De begroting voor de periode 2024-2026 ziet er wat ons betreft per jaar als volgt uit:

Deskundigheidsbevordering commissie en KC/BC	€ 1.000
Reis- en vergaderkosten leden commissie en KC/BC	€ 650
Overige kosten (waaronder literatuur)	€ 350
	=====
Totaal	€ 2.000

Nadrukkelijk tekenen we aan dat de (eventuele) financiële gevolgen van besluiten rond het onderwerp machtsmisbruik, hierboven niet zijn meegenomen.

Bijlagen

Bijlage 1: Opdracht GS/LV Goes

In de gezamenlijke vergadering van GS en LV d.d. 28 november 2020 zijn deze besluiten genomen:

Besluit 2:

een commissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties in te stellen, met als opdracht:

- a. binnen het Samenwerkingsverband SMKR:
  - 1 de medewerkers en het bestuur van het Meldpunt te faciliteren, zodat zij hun werk in de kerken optimaal kunnen uitvoeren; het bewaken van de kwaliteit en het goede functioneren van het Meldpunt;
  - 2 te zorgen voor een behandeling van klachten inzake seksueel misbruik volgens de vastgestelde regelingen;
  - 3 te zorgen dat er gemeentebegeleiders zijn die kerkenraden en gemeenten adviseren in een situatie van misbruik in een kerkelijke relatie;
  - 4 invulling te geven aan het werk binnen het Samenwerkingsverband dat dienend is, mits dit past binnen de kerkorde, het akkoord van kerkelijk samenleven, de besluiten binnen de GKv en de NGK en de financiële ruimte die door de gezamenlijke vergadering van GS en LV 2020 is vastgesteld;
  - 5 de komende samenvoeging van GKv en NGK voor te bereiden en zo nodig op de GS/LV 2023 met een voorstel te komen over de formele gevolgen van de samenvoeging;
- b. beleid te ontwikkelen ten dienste van de veiligheid in de kerken, gezien vanuit het gezichtspunt van seksueel misbruik in kerkelijke relaties, in afstemming met het Samenwerkingsverband, waarbij vooral te denken is aan preventie en slachtoffer- en daderbeleid.

Besluit 3:

de commissie als opdracht mee te geven voor de periode 2020-2026 aan kleinere kerken aan te bieden te adviseren over en eventueel mee te werken aan de aanstelling van vertrouwenspersonen, waarbij de kosten van de commissie voor rekening komen van de vragende kerk(en).

Besluit 4:

de commissie daarnaast op te dragen te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om, zo mogelijk samen met de kerken die aan het Meldpunt Seksueel Misbruik zijn verbonden, te werken aan bewustzijn, preventie en aanpak rondom het thema machtsmisbruik, en daarover met voorstellen te komen.

Besluit 5:

- a. de commissie voor de periode 2021-2023 een budget toe te kennen zoals vermeld in het overzicht van budgetten, bijlage X bij deze acta. (voor de periode 2021 – 2023 totaal € 12.000);
- b. de financiële bijdrage voor het Meldpunt gedurende de periode 2021-2023 vast te stellen op € 0,16 per lid per jaar. (voor de periode 2021 – 2023 totaal € 53.280).

Bijlage 2: Voorstel nieuwe opdracht

Besluit 1:

[decharge]

Besluit 2:

een commissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties in te stellen, met als opdracht:

- a. binnen het Samenwerkingsverband SMKR:
  - 1 de medewerkers en het bestuur van het Meldpunt te faciliteren, zodat zij hun werk in de kerken optimaal kunnen uitvoeren; het bewaken van de kwaliteit en het goede functioneren van het Meldpunt;
  - 2 te zorgen voor een behandeling van klachten inzake seksueel misbruik volgens de vastgestelde regelingen en relevante wijzigingen in deze regelingen te rapporteren aan de synode;
  - 3 te zorgen dat er gemeentebegeleiders zijn die kerkenraden en gemeenten adviseren in een situatie van misbruik in een kerkelijke relatie;
  - 4 invulling te geven aan het werk binnen het Samenwerkingsverband dat dienend is, mits dit past binnen de kerkorde en de daarbij behorende regelingen, de besluiten binnen de NGK en de financiële ruimte die door de synode van 2023 is vastgesteld;
- b. beleid te ontwikkelen ten dienste van de veiligheid in de kerken, gezien vanuit het gezichtspunt van seksueel misbruik in kerkelijke relaties, in afstemming met het Samenwerkingsverband, waarbij vooral te denken is aan preventie en slachtoffer- en daderbeleid.

Besluit 3:

[machtsmisbruik]

Besluit 4:

[financiën]

- a. de commissie gedurende de periode 2024-2026 een budget toe te kennen van € 2.000 per jaar;
- b. de financiële bijdrage voor het Meldpunt gedurende de periode 2024-2026 vast te stellen op € 0,14 per lid, per jaar.

Bijlage 3: Samenstelling commissie

In de gezamenlijke vergadering van GS en LV d.d. 12 december 2020 werden de volgende leden benoemd in de commissie:

ds. F.E. Schneider, voorzitter	Breukelen	2026
ds. J.E. Kramer, secretaris	Nieuwleusen	2026
ds. G. Timmermans	Spijkerboor	2023
mw. W. Kruiswijk-van Herk	Apeldoorn	2026
mw. C.J. Blijdorp-Kodde	Kampen	2029

Ds. Gerrit Timmermans is per 1 juni 2023 gestopt met de commissie.